

ସମୂହ ଦୃଷ୍ଟି

● ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର

ଲେଖକ ପରିଚୟ :

ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର (୧୯୦୯-୯୪) ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ହେଲେହେଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ପ୍ରସିଦ୍ଧି ରହିଛି । ଜଣେ ଅର୍ଥନୀତି ବିଭାଗର ପ୍ରଫେସର, ରେଭେନ୍ସା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୁଳପତି ଭାବରେ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଶଂସନୀୟ । ସତ୍ୟବାଦୀ ବନବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ହୋଇଥିବାରୁ ସତ୍ୟବାଦୀ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ନିର୍ମାଣରେ ସହାୟକ ହୋଇଛି । କେବଳ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଭାବରେ ନୁହନ୍ତି; ଅନ୍ୟତମ ଉଚ୍ଚମାନର ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ସେ ସୁପରିଚିତ । ଓଡ଼ିଶାର ସମାଜ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ନେଇ ସେ ଅନେକ ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ରାଜନୀତିବିଜ୍ଞାନ ତଥା ଅର୍ଥନୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତାଙ୍କର ରଚନା ଗୁଡ଼ିକ ବେଶ ପାଠକୀୟ ଆଦୃତି ଲାଭ କରିପାରିଛି । ତାଙ୍କର ରଚନାଶୈଳୀ ମନନ ଧର୍ମୀ, ଭାଷା ସହଜ, ସରଳ ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅନୁଶୀଳନ ସହିତ ମୌଳିକ ଚିନ୍ତନ ତାଙ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧ ଗୁଡ଼ିକର ଗୁଣାତ୍ମକମାନ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହୋଇପାରିଛି । ‘ମାତୃପୂଜାମଣ୍ଡପ’, ‘ଅର୍ଥ ଓ ଅର୍ଥାନ୍ତର’, ‘ମାର୍କିନ ପରିକ୍ରମା’, ‘ଆଲୋକର ସନ୍ଧାନ’, ‘ମନ୍ଦଗ୍ରହ’ ଆଦି ତାଙ୍କର ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକଗ୍ରନ୍ଥ । ‘ମାତୃପୂଜା ମଣ୍ଡପ’ ପୁସ୍ତକ ନିମିତ୍ତ ସେ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର (୧୯୮୮) ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ୧୯୭୧ ମସିହାରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ଉପାଧି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି ।

‘ସମୂହ ଦୃଷ୍ଟି’ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମିଶ୍ରଙ୍କର ମୌଳିକ ବିଚାରଧାରା ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ଯେ କୌଣସି ବିଚାରଧାରା ବା ଯୋଜନା ସମୂହକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଗଲେ ତାର ସୁଫଳ ସମଗ୍ର ସମାଜ ଲାଭ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥାଏ ବୋଲି ସେ ମତ ଦିଅନ୍ତି । ସାଂପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ସେହି ମତାମତର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଛି ।

ମିଥୁଳାର ରାଜା ଜନକ । ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ ନରପତି ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତିର ଆଦର୍ଶ-ସୌଧ ତୋଳିଯାଇଛନ୍ତି । ମହନୀୟ ସାଧନାର ଏକ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନିଦର୍ଶନ ଛାଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି । ସତୀ ସାଧ୍ୱୀ ସୀତାଙ୍କର ଜନକ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଏକ ମହାନ ପରାକାଷ୍ଠା ।

ମୁନିରକ୍ଷିମାନେ ଏ ଦେଶରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଂସ୍କୃତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ । ସାଧନାଦ୍ୱାରା, ତପସ୍ୟାବଳରେ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରିପାରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜାତିଭେଦ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ତରଭେଦ ଥିଲା । ଅନେକେ ଥିଲେ ରକ୍ଷି । କେତେକ ଥିଲେ ମହର୍ଷି-ଯେପରି

ବିଶ୍ୱାସିତ । ଅନ୍ଧ କେତେକ ଥିଲେ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି- ଯେପରି ବଶିଷ୍ଠ । କଥା ଅଛି, ବିଶ୍ୱାସିତ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି ରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ ନ କରିବାରୁ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କର ସମସ୍ତ ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ । କି ଦୁର୍ବାର ଆକାଂକ୍ଷା ! ଜନକ ଥିଲେ ରାଜର୍ଷି । ନାରଦ ଥିଲେ ଦେବର୍ଷି ।

ଦିନେ ଜଣେ ରକ୍ଷି ଜନକଙ୍କର ପ୍ରାସାଦ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପନୀତ ହେଲେ । ଜନକ ତାଙ୍କୁ ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରି ଘେନିଗଲେ ପ୍ରାସାଦ ଭିତରକୁ । ଭିତରେ ଅତିଥି-କକ୍ଷ । ସେଠାରେ ଅତିଥିଙ୍କର ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଲାଗି ସକଳ ପ୍ରକାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଅଭ୍ୟାଗତ ରକ୍ଷିଙ୍କୁ ସେ କକ୍ଷକୁ ଘେନିଗଲେ ।

କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆଳାପ ସଂଳାପ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଅତିଥି ଆରମ୍ଭ କଲେ - “କ୍ଷମା କରିବେ ମହାରାଜ ଜନକ । ଆପଣ ଜଣେ ଭଣ୍ଡ ତପସ୍ୱୀ, ଶତାବ୍ଦୀରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଶ କରିପାରିଛନ୍ତି, ପ୍ରବଞ୍ଚନାରେ ଦିଗ୍‌ବିଜୟ କରିଛନ୍ତି ।”

ଜନକ ଅବାକ୍ ।

ଅତିଥି କହିତାଲିଲେ - “ଆପଣ ବିରାଟ ରାଜ୍ୟର ଅଧିଶ୍ୱର; ବିସ୍ତର କ୍ଷମତାର ଅଧିପତି । ପଦତଳେ ଆପଣଙ୍କର ବିପୁଳ ବିଭବ । ଏଭଳି ଅଖଣ୍ଡ ସମୃଦ୍ଧିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ, ବିଳାସ-ବ୍ୟସନରେ ବୁଡ଼ିରହି ତପସ୍ୱୀ ରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କରିବା କି ଅସାଧାରଣ ପ୍ରତାରଣା ! ରାଜା ହୋଇ ପୁଣି ରକ୍ଷି !”

ଧୀରସ୍ଥିର ଭାବରେ ନମ୍ରତାର ସହିତ ଜନକ ଉତ୍ତର ଦେଲେ - “ରକ୍ଷି ପ୍ରବର ! ଆପଣ ମୋର ବରେଣ୍ୟ ଅତିଥି । ଅତିଥିସେବା ମୋର ଧର୍ମ । ସେ ଧର୍ମରୁ ମୋତେ ବଞ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ସ୍ନାନକୃତ୍ୟ ସମାପନ କରନ୍ତୁ । କିଛି ଭୋଜନ କରି ବିଶ୍ରାମ କରନ୍ତୁ । ତା’ପରେ ବସି ସବୁ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କରିବା ।”

ରାଜକୀୟ ସମାରୋହରେ ଅତିଥି ତାଙ୍କର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସମାପନ କଲେ । ତା’ପରେ ଜନକଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟାହ୍ନଭୋଜନ । ପରସ୍ପର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ବସିଲେ । ନାନାବିଧ ଖାଦ୍ୟପେୟ ପରିବେଷଣ କରାଗଲା । ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୃଦୁ-ସମ୍ବାଷଣ ଚାଲିଲା । ଭୋଜନ ଶେଷ କରି ଉପବେଶନ କଲେ ଗୋଟିଏ ମନୋହର କକ୍ଷରେ ।

ଜନକ ପଚାରିଲେ - “ଯତିବର, ଖାଦ୍ୟପେୟ ରୁଚିକର ହେଲା ?”

ଅତିଥି ଉତ୍ତର ଦେଲେ - “ଅତି ଚମତ୍କାର ! ଉପଭୋଗ୍ୟ ଭୋଜନ । ଚର୍ବ୍ୟ, ଚୋଷ୍ୟ, ଲେହ୍ୟ, ପେୟ ସମସ୍ତ ତୃପ୍ତିକର ।”

ଜନକ କହିଲେ - “ଆପଣଙ୍କ ତୃପ୍ତିରେ ମୋର ଆନନ୍ଦ ।”

“କିନ୍ତୁ ରାଜର୍ଷି ଜନକ ! ମୁଁ ଏସବୁ ଉପଭୋଗ କରିପାରିଲି ନାହିଁ ।”

“କାହିଁକି ରକ୍ଷିବର ? ହେଲା କଅଣ ?”

“ମୋର ଠିକ୍ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସୂତାରେ ଗୋଟିଏ ତୀକ୍ଷଣ ଖଡ୍ଗ ଝୁଲୁଥିଲା । ହାତ ପାଟିକୁ ନେଲାବେଳେ, ଆଖି ମୋର ଥାଏ ସେଇ ଖଡ୍ଗ ଉପରେ । ଖାଦ୍ୟ ଗିଳିଦିଏ; ଉପଭୋଗ କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ସେ ସ୍ଥାନରେ ସେ ଖଡ୍ଗଟା ଝୁଲୁଥିଲା କାହିଁକି ? ଖାଇବା ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟାଏ ଖଡ୍ଗ ଓହଳିଛି କାହିଁକି ?”

“ଏଇ ଖଡ୍ଗ ମୋତେ କରିଛି ସଂଯତ ।” ଜନକ

ଉତ୍ତର ଦେଲେ - “ଏଇ ଖଡ୍ଗ ଉପଭୋଗରେ ମୋତେ କିଛି ନିର୍ଲିପ୍ତ । ମୁଁ ମିଥିଳାର ରାଜା । ଉପଭୋଗ କରିବି । ଶାସନଦଣ୍ଡ ସର୍ବଦା ଥିବ ମୋ ହସ୍ତରେ । ମାତ୍ର ସେ ସମସ୍ତ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସମାଜର ଶୃଙ୍ଖଳା ପାଇଁ -

‘ମିଥୁଳାୟାଂ ପ୍ରଦଗ୍ଧାୟାଂ
ନ ମେ ଲାଭେ ନ ମେ କ୍ଷତିଃ ।’

ଏ ମିଥୁଳା ରାଜ୍ୟ ଯେବେ ଦଗ୍ଧ ହୋଇଯାଏ,
ଉସ୍ଥାଭୂତ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ମୋର
ଲାଭ ନାହିଁ କି କ୍ଷତି ନାହିଁ । ଉପଭୋଗ ମୋର ରାଜକୀୟ
ମର୍ଯ୍ୟାଦା । ଶାସନ ଏବଂ ଶୃଙ୍ଖଳା ମୋର ରାଜକୀୟ
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସମାଜକଲ୍ୟାଣ ମୋର ରାଜକୀୟ ଧର୍ମ । ଏଇ
ଖଡ୍ଗ ମୋତେ ଅନାସକ୍ତି ଯୋଗରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରିଛି ।”

ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବତ୍‌ଗୀତାର କର୍ମଯୋଗ ଅଧ୍ୟାୟରେ
ଲେଖାଅଛି - ‘କର୍ମଣୌ ବ ହି ସଂସିଦ୍ଧିମାସ୍ମୁତା
ଜନକାଦୟଃ ।’ ଜନକାଦି ମହାପୁରୁଷମାନେ କର୍ମରେ
ସିଦ୍ଧିଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ସେ କର୍ମରେ ଥିଲା କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧ;
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଫଳପ୍ରାପ୍ତି ସେଥିରେ ଆଦୌ ଜଡ଼ିତ ନଥିଲା -
ଧନ ଦିଅ, ଜନ ଦିଅ, ଯଶ ଦିଅ ବୋଲି ଆର୍ତ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥନା
ନଥିଲା । ଜନକାଦି ମହାପୁରୁଷମାନେ ଏଭଳି କର୍ମ
ସାଧନାରେ ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିଲେ । ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ
ଦର୍ଶନ ଥିଲା ଜନମଙ୍ଗଳ, ସମାଜ-କଲ୍ୟାଣ ଏବଂ
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନାସକ୍ତି ।

ସେଥିରୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବ - ଫଳପ୍ରାପ୍ତିର ଆକାଂକ୍ଷା
ନଥିଲେ କର୍ମ ଲାଗି ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆସିବ କାହିଁ ? ପାରିତୋଷିକ
ନଥିଲେ ପ୍ରେରଣା ଆସିବ କୁଆଡୁ ? ଲାଭ ନଥାଇ ବଣିଜ
କରିବ କିଏ ? ନିଷ୍କାମ କର୍ମ କ’ଣ ସମ୍ଭବ ? ଏ ବିଚାର
ସବୁବେଳେ ରହିଛି; ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ବି ଥିଲା, ଏବେ
ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ରାମାୟଣ ଯୁଗରେ ଥିଲା । ମହାଭାରତ
ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ସାଧନାରେ, ତପସ୍ୟାରେ,
କାମନାସିଦ୍ଧି ଥିଲା ଅଭିପ୍ରେତ । ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଆଡ଼ାମ୍
ସ୍ଥିତ୍ ଲେଖିଲେ, କୌଣସି ଲୋକକୁ ମୁଠାଏ ବାଲି ଦେଇ,
ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଅ -ଏ ବାଲି ତୁମର -ସେ ଲୋକ ଏ ବାଲିମୁଠାକ
ସୁନାରେ ପରିଣତ କରିଦେବ । ଧନସମ୍ପଦ, ମାନମର୍ଯ୍ୟାଦା,

ଶକ୍ତି କ୍ଷମତା - ଏ ସମସ୍ତ ହୋଇଛି ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ; ମାତ୍ର
ଏକଥା ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ ସମାଜ ପ୍ରତି ଦାୟିତ୍ବ ଏଥିରୁ
ବିରୂପିତ ହୋଇନଥିଲା ।

ଗତ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପ -ବାଣିଜ୍ୟ
କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଅଭିନବ ଅଗ୍ରଗତି ହେବାରେ ଲାଗିଲା,
ପ୍ରଣାଳୀ ଏବଂ ପ୍ରବିଧିରେ ଯେଭଳି ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ପରିବର୍ତ୍ତନ
ଘଟିବାରେ ଲାଗିଲା; ସେଥିରେ ଧନ, ସମ୍ପଦ, କ୍ଷମତା ଅଳ୍ପ
କେତେକଙ୍କ ହାତରେ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହୋଇଆସିଲା ।
ବହୁମାତ୍ରାରେ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମାହିତ ହେଲା ସମାଜର
ଅକଲ୍ୟାଣ ଉପରେ, ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟାହତ ଉପରେ । ଏଥିରୁ
ଉପୁଜିଲା ଅଶାନ୍ତି, ସଂଘର୍ଷ ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ହିଂସାକାଣ୍ଡ ।

ଏହି ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧି ପ୍ରତିପାଦନ
କଲେ କର୍ମଯୋଗର ଏକ ରୂପାନ୍ତର । ତାଙ୍କର ସକଳ
କର୍ମର ମୂଳଭିତ୍ତି ଥିଲା ସତ୍ୟ ଏବଂ ଅହିଂସା । ଆନ୍ଦୋଳନ
ଏବଂ ଅଭିଯାନ, ରାଜନୀତି ଏବଂ ଅର୍ଥନୀତି-ସକଳ
କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏ ଦୁଇଟି ତତ୍ତ୍ବ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଆତ୍ମଧ୍ୟ । ଗୀତା
ଏବଂ ବାଇବେଲ, ରୁଷିଆର ଟଲଷ୍ଟୟ, ଜଂଲସ୍ତର ରସ୍କିନ
ଏବଂ ଫ୍ରାନ୍ସର ଥୋରିଓଙ୍କର ଲେଖାରେ ସେ ପାଇଥିଲେ
ଜୀବନର ଦର୍ଶନ । ଏଇ ଦର୍ଶନ ଉପରେ ଆଧାରିତ ତାଙ୍କର
ଚିନ୍ତାସିଦ୍ଧି ବା ନ୍ୟାସୀତ୍ବ ନୀତି ।

ଗାନ୍ଧିଜୀ ୧୯୪୦ ମସିହାରେ ଅଗଷ୍ଟ ମାସର
‘ହରିଜନ’ ପତ୍ରିକାରେ ଗୋଟିଏ ସଂଖ୍ୟାରେ ଏହି ନ୍ୟାସୀ
ତତ୍ତ୍ବ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଥିଲେ । ସମାଜ ଭିତରେ, ବିଭିନ୍ନ
ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ଆୟ ଏବଂ
ସମ୍ପଦର ଉତ୍କଟ ତାରତମ୍ୟ ରହିଲେ ସମାଜ ତିଷ୍ଠି ପାରିବ
ନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଏ ତାରତମ୍ୟ ଥିଲା ଏବଂ ଏହା
ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ମହାତ୍ମାଜୀ ନ୍ୟାସୀ ତତ୍ତ୍ବର
ବ୍ୟାଖ୍ୟା କଲେ ଏହି ‘ହରିଜନ’ ପତ୍ରିକାରେ । ଧନୀ
ଲୋକେ ତାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ରହିବେ ।

ଶିଳ୍ପପତି ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଶିଳ୍ପ ବ୍ୟବସାୟର ମାଲିକ ହୋଇ ରହିବେ । ସେଥିରୁ ତାଙ୍କୁ ବିରୁଦ୍ଧ କରାଯିବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପରିଚାଳନାର ସାଫଲ୍ୟ ହେବ ତାଙ୍କର ଗୌରବ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏବଂ ତାଙ୍କର ପରିବାର ପାଇଁ ଯଥାର୍ଥରେ ଯେତିକି ଆବଶ୍ୟକ, ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଅର୍ଥ ସେ ବ୍ୟୟ କରିବେ; ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ସମସ୍ତ ଲାଭାଂଶ ସମାଜର ହିତରେ ବ୍ୟୟିତ ହେବ - ତାହା ପୁଣି ତାଙ୍କରି ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ; ବାଧ୍ୟବାଧକତାରେ ନୁହେଁ । ଏଥିଲାଗି ସେମାନେ ହେବେ ସମାଜର ନ୍ୟାସୀ (Trustee) । ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ଅହିଂସା ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ବଳପୂର୍ବକ ବିରୁଦ୍ଧ କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ସେମାନେ ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ନ୍ୟାସୀତ୍ୱ ବରଣ କରିନେବେ ।

ବଳପୂର୍ବକ ସମ୍ପତ୍ତି ବାଜ୍ୟାପ୍ତି କଲେ, ତାହା ହୁଏ ହିଂସାପ୍ରଣୋଦିତ ଆଚରଣ । ସେଥିରୁ ଉତ୍ପତ୍ତେ ପ୍ରତିହିଂସା । ଏ ଅଭିକ୍ରିୟାର ଅବସାନ ହୁଏ ନାହିଁ । ପଦ୍ମାର ପ୍ରକରଣରେ ରଞ୍ଜିତ ହୁଏ ଫଳରେ ପ୍ରକୃତି । ସମାଜର ସ୍ଥିତି ହୁଏ ଅଶାନ୍ତ । ଅନାସକ୍ତିର ରୂପାନ୍ତର କରି ଗାନ୍ଧିଜୀ ପ୍ରଣୟନ କଲେ ଏହି ନ୍ୟାସୀବାଦ । ସୋସାଲିଷ୍ଟମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପତ୍ତିର ବିରୋଧୀ । ସେମାନେ ସାମାଜିକ ଅନ୍ୟାୟ ବିରୋଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରୁଛନ୍ତି । ଉତ୍କଟ ଅସାମ୍ୟର ଉଚ୍ଛେଦ ଲାଗି ସେମାନେ ବନ୍ଧପରିକର । ଏହି ହିସାବରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ନୀତିବଦ୍ଧ ସୋସାଲିଷ୍ଟ; ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ସୋସାଲିଜିମ୍‌କୁ ଯୁଗୋପିଆ ବା ଅବାସ୍ତବ କଳ୍ପନା ବୋଲି କୁହାଯିବ । ସମାଜରେ ସମସ୍ତ ରାଜା, ଜମିଦାର, ଶିଳ୍ପପତି, ବ୍ୟବସାୟୀ - ସକଳ ଶ୍ରେଣୀର ବିଭିନ୍ନ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏଭଳି ଅନାସକ୍ତ ସାମାଜିକ ଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରକଟିତ ହେବା ଅବାସ୍ତବ ।

ଗୀତାକାର ଏହି ଅନାସକ୍ତ କର୍ମଯୋଗରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିଥିବା ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ - ଜନକାଦୟଃ-ଜନକ ପ୍ରଭୃତି ମହାପୁରୁଷଗଣ ।

ଜନକ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଉଦାହରଣ । ଗୀତାକାର ଶାସ୍ତ୍ରପୁରାଣରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଉଦାହରଣ ପାଇପାରି ନଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଲେଖିଲେ, “ଜନକାଦୟଃ” ଏ ଯୁଗରେ କେବଳ ନୁହେଁ; ଯେକୌଣସି ଯୁଗରେ, ସମାଜର ସମସ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ଲୋକଙ୍କୁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀତ୍ୱରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରିବା ଅବାସ୍ତବ ପରିକଳ୍ପନା । ଏହା ଆଦର୍ଶର ମହତ୍ତ୍ୱରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ । ହୋଇପାରେ ଅବାସ୍ତବ; ତଥାପି ଆଦର୍ଶର ଅଛି ପ୍ରଭାବ । ଏଥିରେ ନିହିତ ସମୂହ - ନୀତି ।

ଗାନ୍ଧି-ଅର୍ଥନୀତି ବୋଲି ଯାହାକୁ କୁହାଯାଇଛି, ନ୍ୟାସୀତ୍ୱ ତାହାର ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗ । ଗାନ୍ଧିଜୀ ଏ ନ୍ୟାସୀବାଦ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ ୧୯୪୦ ମସିହାରେ । ସେତେବେଳକୁ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇନଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଲିପ୍ତ ରହିଥିଲାବେଳେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ସମାଜ ପାଇଁ ଏ ଆଦର୍ଶ କଳ୍ପନା କରିଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତାପ୍ରାପ୍ତି ପରେ, ୧୯୫୧ ମସିହାରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଅର୍ଥନୈତିକ ଯୋଜନା । ସେତେବେଳକୁ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ପରଲୋକ ହୋଇଯାଇଛି । ଯୋଜନାରେ ଗାନ୍ଧିନୀତି ସ୍ଥାନ ପାଇଲା ନାହିଁ; ଗାନ୍ଧିଜୀ ଜୀବିତ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପାଇନଥାନ୍ତା ।

ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚବର୍ଷୀୟ ଯୋଜନାରେ ଯୋଜନାର ଅଭୀଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇଛି - ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ହେବ । ଦେଶର ଆୟ ଓ ସମ୍ପଦ ମୁଣ୍ଡିମେୟ ଲୋକଙ୍କ ହାତରେ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହେବ ନାହିଁ । ପ୍ରତି ଯୋଜନାରେ ଏ ଅଭୀଷ୍ଟ ବୟାନ କରାଯାଇଛି । ଏହାର ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ବ୍ୟବଧାନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଆୟ, ସମ୍ପଦ ବେଶିମାତ୍ରାରେ ଯାଇଛି ସମୃଦ୍ଧ ଲୋକଙ୍କ ହାତକୁ । ଏବେ ଷଷ୍ଠ ଯୋଜନା ରିପୋର୍ଟରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅବିରତ ଲାଗିରହିଛି; ସମ୍ପଦ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହୋଇଛି, ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ତାରତମ୍ୟ ବଢ଼ିଚାଲିଛି ।

ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଯୋଜନାରେ ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇଛି । ବିଦେଶରୁ ସମ୍ବଳ ଆସିଛି । ସହାୟତା ମିଳିଛି, ପ୍ରବିଧି ଆହରଣ କରାଯାଇଛି । ଉତ୍ପାଦନ ଯେଉଁ ମାତ୍ରାରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ବୋଲି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲା, ତାହା ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ତଥାପି ଆୟ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରତିବର୍ଷ ସାଢ଼େ ତିନି ହାରରେ ବୃଦ୍ଧିପାଇଛି । ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥିଲା ୫୦ ନିୟୁତ ଟନ୍ । ଏବେ ୧୧୫ ନିୟୁତ ଟନ୍ ହୋଇପାରିଛି (୧୯୭୮) । ବିଜ୍ଞାପନର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରିଛି । ଉତ୍ପାଦନର ପ୍ରବିଧି ଆଧୁନିକ ସ୍ତରରୁ ଉଠିପାରିଛି । ସଞ୍ଚାର ମାର୍ଗ ଏବଂ ପରିବହନ ବିଶେଷ ପ୍ରସାର ହୋଇପାରିଛି । ଭାରତବର୍ଷ ଆଧୁନିକ ମହଲରେ ପ୍ରବେଶ ଲାଭ କରିଛି । ଏ ସକଳ ଦିଗରେ ଅଗ୍ରଗତି ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ।

ମାତ୍ର ସମାଜର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ, ସମୂହର ବିକାଶ ପାଇଁ, ଯୋଜନାରେ ଯେଉଁ ଅଭ୍ୟାସ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇଥିଲା, ସେସବୁ ସାଧୁତ ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା, ଅକର୍ମା ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇଯିବ । ମାତ୍ର ବେକାରି ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂର କରିବାକୁ ହେବ; ମାତ୍ର ତାହା ବଢ଼ିଲା । ଗରିବୀ ହଟାଇବାକୁ ହେବ, ମାତ୍ର ହଟିଲା ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବାକୁ ହେବ; ମାତ୍ର ତାହା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ପଡ଼ିରହିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ଘର ଖଣିଏ ମିଳିବ; ମିଳିଲା ନାହିଁ । ପାଣି ମୁହଁଏ ପିଇବାକୁ ମିଳିବ; ହେଲା ନାହିଁ । ଶାସନର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ କରାଯିବ; ମାତ୍ର ଶାସନ ଅଧିକ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହେଲା । ସମ୍ବଳର ଅଭାବ ନଥିଲା । ପ୍ରକୃତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା । ପରିବ୍ୟୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଗଲା । ପ୍ରଭୃତ ଅର୍ଥର ବିନିଯୋଗ ହେଲା; ମାତ୍ର ଅଭିଷ୍ଟ ସାଧୁତ ହେଲା ନାହିଁ ।

ଏକାନ୍ତ ଅଭାବ ହେଲା ଆଗ୍ରହ, ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ଆନ୍ତରିକତା । ଗାନ୍ଧିଜୀ ତାଙ୍କର କର୍ମଯୋଗରେ, ନ୍ୟାସୀବାଦରେ ଦେଇଥିଲେ ଏକ ସମୂହ ଦୃଷ୍ଟି -

ଦେଇଥିଲେ ରାଜର୍ଷି ଜନକଙ୍କର ତୀକ୍ଷଣ ଖଡ଼୍ଗର ଚେତନା । ସେ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଶୀତଳଭଣ୍ଡାରରେ ନିକ୍ଷେପ କରିଦିଆଗଲା ।

ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଗୁନାର ମିର୍ଡାଲ ତାଙ୍କ ନୋବେଲ୍ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରାପ୍ତ ଏସିଆନ୍ ଡ୍ରାମା (Asian Drama) ସନ୍ଦର୍ଭରେ “ନରମା ରାଷ୍ଟ୍ର” (Soft State) ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ଭାରତ ପରି ମନ୍ଦ ବିକଶିତ ଦେଶରେ ଅଛି ନରମା ରାଷ୍ଟ୍ର । ସେଥିଲାଗି ବିକାଶ ପ୍ରତିହତ ହେଉଛି । ଏ ଦେଶର ଯୋଜନାରେ ଅଛି ମନ୍ଦହାସର ଆକର୍ଷଣ; ନାହିଁ ସ୍ଥିରଧାସର ଅନୁରାଗ । ନରମା ରାଷ୍ଟ୍ରର ବିଶେଷ ଲକ୍ଷଣ ହେଲା ସାମାଜିକ ଶୃଙ୍ଖଳାର ଅଭାବ । ଉଚ୍ଚ-ନୀଚ, ଶିକ୍ଷିତ-ଅଶିକ୍ଷିତ ସକଳ ସ୍ତରରେ ଯେକୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲେ, ତାହାକୁ ଅମାନ୍ୟ କରିବା ସ୍ୱଭାବରେ ପଡ଼ିଯାଇଛି । କର୍ମରେ ଅବହେଳା ଏବଂ ଆଦେଶର ପ୍ରତିରୋଧ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ, ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ଏକ ସାଧାରଣ ପ୍ରବୃତ୍ତି । ଯାହାର ସାମାଜିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅଛି କିମ୍ବା ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତା ଅଛି, ସେ ଅବାଧରେ ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି କରି ଲାଗିଛି । ମିର୍ଡାଲ ବହୁ ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଏସବୁ ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି । ଏଭଳି ନରମା ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ପ୍ରତିହତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଅଗ୍ରଗତି ପାଇଁ ଏ ପରିବେଶ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିକୂଳ ।

ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥିଲାବେଳେ ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ସମୂହଦୃଷ୍ଟି । ଭାରତବର୍ଷକୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହେବାର ପୂର୍ବାଭାସରୁ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ ସମୂହଦୃଷ୍ଟି ପରିବର୍ତ୍ତେ ନେତୃମହଲରେ ସ୍ୱାର୍ଥଦୃଷ୍ଟି ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଛି । ଗାନ୍ଧିଜୀ ମର୍ମାହତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ୧୯୪୭ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରାତ୍ରରେ ଆମେ ସ୍ୱାଧୀନତାର ମହୋତ୍ସବରେ ବିଭୋର ହୋଇଥିଲାବେଳେ, ଗାନ୍ଧିଜୀ ସୁଦୂର ଏକ ପଲ୍ଲୀରେ ଅତିବାହିତ କରିଥିଲେ ଏଇ ବିଷୟ

ରଜନୀ । ଜାତିର ଜନକଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଆମେ
ଗାଇଥିଲୁ ସ୍ବାଧୀନତାର ଆବାହନୀ । ଛଅ ମାସ ପରେ
ଗାନ୍ଧିଜୀ ଆତତାୟୀ ଗୁଳିରେ ନିହତ ହେଲେ ।

ମହାତ୍ମାଜୀ ଗଡ଼ିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ ଏକ ସୁସ୍ଥ ସମାଜ,
ଏକ ସମୂହ ପରିବାର । ସେଥିରେ ନଥିବ ଶୋଷଣ,
ଅନାଚାର; ଥିବ ବିଚାର ଏବଂ ସମନ୍ବୟ । ଗାନ୍ଧିଜୀ
ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରୀ ନଥିଲେ; ଅର୍ଥନୀତିରେ କୌଣସି ତତ୍ତ୍ବ ପ୍ରଣୟନ
କରିନଥିଲେ । ସେ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ମାନବର କଳ୍ପନା
କରିଥିଲେ । ସେଥିରେ ନୈତିକତା, ଅର୍ଥନୀତି ରାଜନୀତି,
ସମାଜଦୃଷ୍ଟି-ଏ ସମସ୍ତ ସମନ୍ବିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକୁ
ପୃଥକ୍ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସକଳ ଚିନ୍ତା,
କଳ୍ପନା, ଭାଷଣ, ରଚନା ଗୋଟିଏ ସୃଷ୍ଟିର ସମାହାର ।
ତାଙ୍କର ଦାୟାଦମାନେ ପୂର୍ବପରି ସଙ୍ଗତିରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି,

ନିଜର ସୁବିଧା ଅନୁଯାୟୀ, ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଲେଖାରୁ ଉଦ୍ଧାର
କରୁଛନ୍ତି । ଗାନ୍ଧି ବଚନକୁ ପ୍ରବଚନରୂପେ ଆବଶ୍ୟକ
ବେଳେ ପ୍ରଚାର କରୁଛନ୍ତି ।

ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ପରିକଳ୍ପନାର ମୂଳମନ୍ତ୍ର ଥିଲା ସମୂହଦୃଷ୍ଟି,
ସମାଜ ପାଇଁ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ । ସେସବୁ ବିବୃତିରେ ପରିଣତ
ହୋଇଯାଇଛି । ସମାଜ ଦୃଷ୍ଟି ସ୍ଥାନରେ ତେଜି ଉଠୁଛି
କ୍ଷମତାର ସଂଘର୍ଷ, ଉତ୍କଟ ଆତ୍ମସେବା । ନ୍ୟାସୀତତ୍ତ୍ବ
ଉଦ୍ଭେଦଯାଇଛି । ଗାନ୍ଧି-ବିଚାରକୁ ପରିହାରକରି, ତାଙ୍କରି
ରଚନାରୁ ସାମୟିକ ଉଦ୍ଧାରକରି, ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି କରିବାର
ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଏକ ସାମାଜିକ ସଙ୍କଟ । ଆଦର୍ଶକୁ
ନିର୍ମୂଳ କଲେ, ଆକ୍ରମଣ କରେ ପ୍ରଚାରଣ । ଇତିହାସ
ବାରମ୍ବାର ଚେତାବନୀ ଦେଇଛି - ଏଇ ସଂକଟ, ସଂଘର୍ଷ
ଏବଂ ପ୍ରଚାରଣରୁ ଉଦ୍ଭୂତ ହୁଏ ଅବାଞ୍ଚନୀୟ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ।

ସୂଚନା :

ଦୁର୍ବାର	- ଦୁର୍ଭିମାନୀୟ, ଯାହାକୁ ବାଧାଦେବା ବା ନିବାରଣ କରିବା ସହଜ ନୁହେଁ ।	ଲେହ୍ୟ	- ଚାଟି ଖାଇବା ଯୋଗ୍ୟ
ପରାକାଷ୍ଠା	- ଚରମ ସୀମା	ନିର୍ଲିପ୍ତ	- ଅନାସକ୍ତ, ଉଦାସୀନ
ଅଧୀଶ୍ୱର	- ମହାରାଜା, ପ୍ରଭୁ	ପ୍ରବିଧି	- ନିୟମ, ପଦ୍ଧତି
ବିଭବ	- ସଂପଦ	ପ୍ରକରଣ	- ପ୍ରସଙ୍ଗ
ପ୍ରାସାଦ	- ଅଙ୍ଗାଳିକା, କୋଠା	ମୁଷ୍ଟିମେୟ	- ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ
ବିସ୍ତର	- ପ୍ରଚୁର, ବେର	ବୟାନ	- ବର୍ଣ୍ଣନା, ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ
ପ୍ରବର	- ପ୍ରଧାନ, ମୁଖ୍ୟ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ	ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ	- ପ୍ରଚଳନ, ଆରମ୍ଭ
ନିଷ୍ଠାମ	- କାମନାଶୂନ୍ୟ	ଉଦ୍‌ଭାସିତ	- ପ୍ରକାଶିତ, ଆଲୋକିତ
ପେୟ	- ପାନୀୟ	ଅଭୀଷ୍ଟ	- ବାଞ୍ଛିତ, ଅଭିଳଷିତ
ଚର୍ବ୍ୟ	- ଯାହା ଚୋବାଇ । ଚୋବାଇବା ଯୋଗ୍ୟ	ପ୍ରଭୂତ	- ପ୍ରଚୁର, ଅଧିକ
ପରିବ୍ୟୟ	- ବ୍ୟୟ ଅଟକଳ	ବିବୃତି	- ବିବରଣ, ବ୍ୟାଖ୍ୟା, ବର୍ଣ୍ଣନା
		ଦାୟାଦ	- ବଂଶଧର
		ସାମୟିକ	- ସମୟେ ସମୟେ

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧. ‘କ’ ସ୍ତମ୍ଭ ସହ ସଂପର୍କିତ ଥିବା ଶବ୍ଦଟି ‘ଖ’ ସ୍ତମ୍ଭରୁ ବାଛି ମିଳାଇ ଲେଖ :

‘କ’ ସ୍ତମ୍ଭ	‘ଖ’ ସ୍ତମ୍ଭ
ଜନକ	ନ୍ୟାସୀତତ୍ତ୍ୱ
ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବତ୍ ଗୀତା	ଏସିଆନ୍ ଡ୍ରାମା
ଗାନ୍ଧିଜୀ	ମୁଠାଏବାଲି
ଗୁନାର ମିରତାଳ	ମିଥିଳା
ଆତ୍ମାମୟିଥ	କର୍ମଯୋଗ

୨. ‘ବ୍ରହ୍ମ’ ସହିତ ‘ରଷି’ ଯୋଗହେଲେ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି ଶବ୍ଦ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ‘ରଷି’ ଯୋଗ ହୋଇଥିବା ଆଉ ତିନୋଟି ଶବ୍ଦ ଲେଖ ।

୩. ଅର୍ଥଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ବାକ୍ୟରେ ଦର୍ଶାଅ ।

ପ୍ରାସାଦ, ପ୍ରସାଦ; ପଦ୍ମା, ପେଦ୍ମା; ଲକ୍ଷ, ଲକ୍ଷ୍ୟ; କୁଳ, କୁଲ ।

୪. ‘ଧନସମ୍ପଦ’ ପରି ଆଉ ତିନୋଟି ଯୁଗ୍ମଶବ୍ଦ ଲେଖ ।

୫. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବହାର କରି ବାକ୍ୟ ଗଠନ କର ।

ଉଦ୍‌ଭାସିତ, ପ୍ରବିଧି, ପ୍ରଭୃତ, ପ୍ରତିକୂଳ, ନିର୍ଲିପ୍ତ

୬. ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଲେଖ ।

ରଷି, ରାଜା, ପଦ୍ମା, ବିଭ, ସମୂହ, ଦରିଦ୍ର, ରଜନୀ

୭. ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

(କ) ଏଇ ଖଡ୍‌ଗ ମୋତେ କରିଛି _____ (ଶୃଙ୍ଖଳିତ, ସଂଯତ, ଅନାସକ୍ତ)

(ଖ) ଗାନ୍ଧିଜୀ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ _____ କବିତା କରିଥିଲେ । (ଜୀବନ, ଯୋଜନା, ମାନବ)

(ଗ) ନ୍ୟାସୀବାଦର ପ୍ରଣୟନ ହୋଇଥିଲା _____ ମସିହାରେ । (୧୯୪୦, ୧୯୪୨, ୧୯୫୧)

କ୍ଷୁଦ୍ର ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୮. ଆମ ଦେଶରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଂସ୍କୃତି କିଏ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ?
୯. ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ବ୍ରହ୍ମର୍ଷିରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ ନକରିବାରୁ କ'ଣ କଲେ ?
୧୦. ଅତିଥି ଜନକଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସମୟରେ କ'ଣ କହିଥିଲେ ?
୧୧. ଖାଦ୍ୟପେୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଅତିଥିଙ୍କର ମନ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ଥିଲା ?
୧୨. ଭଗବତ୍‌ଗୀତାର କର୍ମଯୋଗ ଅଧ୍ୟାୟରେ କ'ଣ ଲେଖାଯାଇଛି ?
୧୩. ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଆତ୍ମାମସ୍ଥିତ କ'ଣ ଲେଖିଥିଲେ ?
୧୪. ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସକଳ କର୍ମର ମୂଳଭିତ୍ତି କ'ଣ ଥିଲା ?
୧୫. ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ନ୍ୟାସୀବାଦ କ'ଣ ?
୧୬. ପଞ୍ଚବୀର୍ଷିକ ଯୋଜନାରେ କ'ଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇଛି ?
୧୭. ଷଷ୍ଠ ଯୋଜନା ରିପୋର୍ଟରେ କ'ଣ କୁହାଯାଇଛି ?
୧୮. ଯୋଜନାର ପ୍ରକୃତ ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ ଥିଲା ?
୧୯. କେଉଁ ଅଭାବ ପାଇଁ ଯୋଜନାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପରିପୂରଣ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ?
୨୦. ନରମା ରାଷ୍ଟ୍ରର ବିଶେଷ ଲକ୍ଷଣ କ'ଣ ?
୨୧. କ୍ଷମତାର ହସ୍ତାନ୍ତର ପୂର୍ବରୁ ନେତୃ ମହଲରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ କ'ଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ ?
୨୨. ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ପରିକଳ୍ପିତ ସମାଜ କିପରି ଥିଲା ?
୨୩. ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଜଦୃଷ୍ଟି ସ୍ଥାନରେ କ'ଣ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଛି ?
୨୪. ଇତିହାସ ବାରମ୍ବାର କେଉଁ ପ୍ରକାର ଚେତାବନୀ ଦେଇଛି ?

ସପ୍ତସଙ୍ଗ ସରଳାର୍ଥ ଲେଖ :

୨୫. ଏଇ ଖଡ୍ଗ ମୋତେ ଅନାସକ୍ତି ଯୋଗରେ ଦାକ୍ଷିତ କରିଛି ।
୨୬. ସାଧନାରେ, ତପସ୍ୟାରେ, କାମନାସିଦ୍ଧି ଥିଲା ଅଭିପ୍ରେତ ।
୨୭. ଆଦର୍ଶକୁ ନିର୍ମୂଳ କଲେ, ଆକ୍ରମଣ କରେ ପ୍ରତାରଣା ।
୨୮. କର୍ମରେ ଅବହେଳା ଏବଂ ଆଦେଶର ପ୍ରତିରୋଧ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ, ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ଏକ ସାଧାରଣ ପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୨୯. ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ନ୍ୟାସୀତତ୍ତ୍ୱ କ'ଣ ଓ ଏହାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କର ।
୩୦. 'ଏଇ ଖଡ୍ଗ ମୋତେ କରିଛି ସଂଯତ' - ଜନକଙ୍କ ଏହି ଉକ୍ତିର ଯାଥାର୍ଥତା ପ୍ରତିପାଦନ କର ।
୩୧. 'ସମୂହ ଦୃଷ୍ଟି' ଅବଲମ୍ବନରେ ଲେଖକଙ୍କ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିପାଦନ କର ।
୩୨. 'ସମୂହ ଦୃଷ୍ଟି' ର ବିକାଶରେ ସମାଜର କିପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇପାରିବ, ସେ ବିଷୟରେ ବୁଝାଇ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟକୁ ଚିଠି ଲେଖ ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ :

୩୩. ସମୂହ ଦୃଷ୍ଟିର ଜୀବନରେ ଆବଶ୍ୟକତା ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଚର୍ଚ୍ଚସଭାର ଆୟୋଜନ କର ।
୩୪. ଡକ୍ଟର ସଦାଶିବ ମିଶ୍ରଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ସଂଗ୍ରହ କରି ପଢ଼ ।
୩୫. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍‌ଗୀତାର କର୍ମଯୋଗ ପଦ୍ଧି ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର ।

